

VYTAUTO
DIDŽIOJO
UNIVERSITETAS
M C M X X I I

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS
REKTORIUS

ĮSAKYMAS

**DĖL VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO MENOTYROS, PAVELDO IR
KOMUNIKACIJOS MOKSLO KRYPČIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ ATITIKTIES
PAGRINDINIAMS TYRIMŲ PROFESIONALUMO IR ETIKOS PRINCIPAMS
VERTINIMO KOMITETO VEIKLOS REGLAMENTO TVIRTINIMO**

2024 m. gegužės 13 d. Nr. 206

Kaunas

Atsižvelgdama į Vytauto Didžiojo universiteto Menų fakulteto tarybos posėdžio nutarimą bei remiantis posėdžio, kuris vyko 2024 m. balandžio 29 d. protokolu Nr. 117,

t v i r t i n u Vytauto Didžiojo universiteto Menotyros, paveldo ir komunikacijos mokslo krypčių mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo komiteto veiklos reglamentą (pridedama).

Mokslo prorektorė pavaduojanti rektorių

Julija Kiršienė

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETAS

Menų fakultetas

VYTAUTO DIDŽIOJO UNIVERSITETO MENOTYROS, PAVELDO IR KOMUNIKACIJOS MOKSLO KRYPTIŲ MOKSLINIŲ TYRIMŲ ATITIKTIES PAGRINDINIAMS TYRIMŲ PROFESIONALUMO IR ETIKOS PRINCIPAMS VERTINIMO KOMITETO VEIKLOS REGLAMENTAS

1. Bendrosios nuostatos

1.1. Vytauto Didžiojo universiteto (toliau – VDU) Menų fakulteto menotyros, paveldo ir komunikacijos mokslo kryptių mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo komitetas (toliau – Etikos komitetas arba Komitetas) sudaromas Rektoriaus įsakymu ir savo veikloje vadovaujasi VDU Senato nutarimu patvirtintomis „Mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo nuostatomis“¹ (toliau – Nuostatos).

1.2. Etikos komiteto veiklos reglamentas (toliau Reglamentas) apibrėžia Etikos komiteto funkcijas, nustato darbo organizavimo tvarką, kreipimosi į Etikos komitetą tvarką bei su prašymais teikiamus dokumentus, užtikrinančius VDU vykdomų mokslinių tyrimų menotyros ir komunikacijos kryptyse etiką.

2. Komiteto sudėtis

2.1. Etikos komiteto nariai tvirtinami Rektoriaus įsakymu 3 metų laikotarpiui. Komiteto sudėtį ir minimalų narių skaičių apibrėžia Nuostatų 19 p.

2.2. Pirmajame Etikos komiteto posėdyje iš Komiteto narių paprasta balsų dauguma 1 metų kadencijai išrenkama(s) Komiteto pirmininkas(-ė). Tas pats asmuo Etikos komitetui gali pirmininkauti ne daugiau kaip dvi kadencijas iš eilės.

2.3. Etikos komiteto nariai(-ės) privalo būti nepriekaištingos reputacijos ir pasirašyti konfidencialumo pasižadėjimą, kurio privalo laikytis 5 metus pasibaigus kadencijai. Asmens duomenų paslaptis, kuri tapo žinoma nariams ryšium su jų veikla Etikos komitete, saugoma neterminuotai.

2.4. Etikos komitetas, nagrinėdamas planuojamų mokslinių tyrimų atitiktį profesionalumui ir etikai, turi teisę pasitelkti atitinkamos mokslo krypties nepriklausomus ekspertus be balso teisės.

3. Komiteto funkcijos

¹ Vytauto Didžiojo universiteto Senato nutarimas „Dėl mokslinių tyrimų atitikties pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams vertinimo nuostatų tvirtinimo“ (2021 m. kovo 24 d. Nr. SEN-N-17): <https://www.vdu.lt/wp-content/uploads/2021/04/Moksliniu-tyrimu-atitikties-pagrindiniams-tyrimu-profesionalumo-ir-etikos-principams-vertinimo-nuostatos.pdf>.

3.1. Etikos komiteto tikslas – padėti VDU Menų fakulteto akademiniais padaliniais² įvertinti planuojamų vykdyti mokslinių tyrimų atitiktį profesionalumo ir etikos principams, nusakytiems Nuostatose.

3.2. Komitetas vertina nustatyta tvarka pateiktas užklausas apie planuojamų vykdyti mokslinių tyrimų atitiktį mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai dar prieš prasidedant tyrimui. Etikos komiteto atlikto vertinimo išvados protokoluojamos ir pateikiamos užklauskos teikėjui(-ai). Protokole pateikiamos rekomendacijos dėl tyrimo projekto tobulinimo arba konstatuojama, kad planuojamas projektas atitinka Nuostatose nusakytus patikimumo, sąžiningumo, pagarbos ir atskaitomybės etikos principus.

3.3. Pagal Nuostatų 23 punkte išvardintus kriterijus pagrindinis(-ė) tyrėja(s) privalo pateikti Etikos komitetui prašymą įvertinti planuojamo mokslinio tyrimo atitiktį pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams, jeigu:

- 3.3.1. moksliniame tyrime tyrėjas planuoja taikyti intervencinius metodus (pvz., socialinius eksperimentus, veiklos tyrimas dalyvaujant ir kt.);
- 3.3.2. mokslinis tyrimas nukrypsta nuo informuoto asmens sutikimo principo;
- 3.3.3. tyrimo dalyviai yra nepilnamečiai ir mokslinis tyrimas vykdomas ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigoje, bendrojo lavinimo mokykloje, nepilnamečių globos institucijoje, asmens sveikatos priežiūros įstaigose ir kt.;
- 3.3.4. mokslinis tyrimas rodo, kad tyrimo dalyviai patiria išskirtinai stiprius dirgiklius, o siekiant įvertinti galimą žalą reikia specialių žinių (pvz., susijusių su smurtu pornografija ir kt.);
- 3.3.5. mokslinis tyrimas gali sukelti tyrimo dalyviams ilgalaikę psichologinę žalą (pvz. psichologinę traumą, depresiją, nemigą ar kt.), viršijančią riziką, su kuria susiduriame įprastame gyvenime;
- 3.3.6. mokslinis tyrimas siejamas su tyrimo dalyvių saugumo rizika;
- 3.3.7. atitikties įvertinimo reikalauja tyrimo dalyvis, mokslinius tyrimus finansuojanti organizacija ar bendradarbiavimo (pvz. tarptautinio projekto, užsakomojo mokslinio tyrimo ar kt.) partneris (šalis);
- 3.3.8. mokslinio tyrimo planas dėl atitikties mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai patvirtinimo turi būti pateikiamas, jeigu tyrimo dalyviai yra socialiai pažeidžiami asmenys (nepilnamečiai, kaliniai, psichinę negalią turintys asmenys ir pan.) ir to reikalauja teisės aktai;
- 3.3.9. mokslinio tyrimo eigoje atsiranda nenumatytų aplinkybių (pvz., keičiasi asmens duomenų tvarkymo sąlygos, duomenų rinkimo metodas ar kt.), kurios daro įtaką įvertintam ir patvirtintam mokslinio tyrimo planui.

3.4. Pagal Nuostatų 24 punkte išvardintus kriterijus, pagrindinis(-ė) tyrėja(s) gali pateikti Etikos komitetui prašymą įvertinti planuojamo mokslinio tyrimo atitiktį pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams jeigu:

- 3.4.1. tyrėjas nėra tikras, ar jo planuojamas mokslinis tyrimas gali sukelti reikšmingą psichologinę ar fizinę žalą, ar turėti saugumo rizikos požymių tyrimo dalyviams;
- 3.4.2. tyrėjo pasirinktas metodas ar mokslinio tyrimo rezultatų skelbimo būdas gali kelti kitų reikšmingų etinių problemų;
- 3.4.3. mokslinio tyrimo rezultatus planuojama skelbti mokslo žurnale, kurio vienas iš reikalavimų – pateikti atitikties mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai patvirtinimą.

² VDU MF Menotyros katedros, Teatrologijos katedros, Šiuolaikinių menų katedros ir kitiems padaliniais vykdančioms menotyros ar komunikacijos sričių tyrimus..

3.5. Už bakalauro ir magistro studijų programų studentų(-čių) vykdomų tyrimų atitiktį pagrindiniams tyrimų profesionalumo ir etikos principams atsakingi jų tiriamųjų darbų vadovai(ės), ir Komitetas šiuos planus vertina tik išimtiniais atvejais.

3.6. Apie galimas VDU menotyros, paveldo ar komunikacijos kryptyse vykdomų mokslinių tyrimų etikos pažeidimo grėsmes Komiteto pirmininkas(-ė) raštu informuoja atitinkamos katedros vedėją arba MF dekaną(-ę).

4. IV. Komiteto darbo organizavimo tvarka

4.1. Komiteto posėdžiai vykdomi kontaktiniu, nuotoliniu arba mišriu būdu. Balsavimai posėdžių metu vykdomi gyvai arba elektroniniu būdu.

4.2. Etikos komiteto narys(-ė), kuriam(-iai) kyla interesų konfliktas dėl įvertinimui pateikto mokslinio tyrimo projekto, bet kurioje atitikties mokslinių tyrimų profesionalumui ir etikai svarstymo stadijoje privalo nusišalinti, vos tai paaiškėja, apie tai pranešdama(s) vertinime dalyvaujantiems(-čioms) Etikos komiteto nariams(-ėms) ir/arba Komiteto pirmininkui.

4.3. Posėdžius Etikos komitetas organizuoja mokslo metų eigoje gavus užklausą apie mokslinio tyrimo projekto vertinimą. Gavęs tokią užklausą ir dokumentus Etikos komitetas turi susirinkti į jos svarstymą per 10-15 darbo dienų. Komitetas gali paprašyti pateikti papildomus dokumentus ar paaiškinimus. Tokiu atveju mokslinio tyrimo projekto svarstymo laikotarpis atitinkamai prasitęsia.

4.4. Etikos komiteto posėdžius šaukia ir jiems pirmininkauja Etikos komiteto pirmininkas(-ė). Jei pirmininkas(-ė) negali dalyvauti posėdyje arba nusišalina, posėdžiui pirmininkauja Etikos komiteto sprendimu paskirta(s) jo narys(-ė) (Komiteto pirmininko pavaduotojas).

4.5. Etikos komiteto posėdis laikomas teisėtu, kai jame dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 jo narių.

4.6. Etikos komiteto sprendimai dėl leidimų mokslinio tyrimo vykdymui bei nutarimai kitais klausimais priimami posėdyje dalyvaujančių balsų dauguma. Tuo atveju kai balsavimo metu balsai pasiskirsto po lygiai, lemiamą sprendimą priima Komiteto pirmininkas arba jį pavaduojantis asmuo.

4.7. Etikos komiteto veikla yra dokumentuojama posėdžių protokoluose. Etikos komiteto išduoti leidimai/protokolai vykdyti tyrimą yra archyvuojami VDU MF dekanate ir saugojami Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytu laikotarpiu.

4.8. Rengiant užklausas dėl planuojamo tyrimo plano atitikties mokslinių tyrimų profesionalumo ir etikos principams tyrėjai(-os) Komiteto nariams(-ėms) arba paskirtam Komiteto administratoriui (-ei) instituciniais VDU elektroninio pašto adresais pateikia šiuos dokumentus:

4.8.1. laisvos formos prašymą svarstyti tyrimo plano atitiktį pagrindiniams mokslinių tyrimų profesionalumo ir etikos principams;

4.8.2. mokslinio tyrimo projekto aprašą, kuriame Komitetas supažindinamas su tyrimo strategija ir metodais;

4.8.3. informacinį lapą apie tyrimą tyrimo dalyviui;

4.8.4. informuoto sutikimo formą;

4.8.5. klausimyną ar kitus tyrimo instrumentus.

4.9. Rengiant aukščiau nurodytus dokumentus vadovaujamosi Nuostatų prieduose pateiktais dokumentų pavyzdžiais. Komitetas gali paprašyti papildomų dokumentų arba paaiškinimų, nustatydamas ne trumpesnę kaip 5 darbo dienų laikotarpį.

4.10. Komitetas turi teisę peržiūrėti savo priimtą nutarimą, jeigu vėliau paaiškėjo nauji reikšmingi faktai apie planuojamą vykdyti/vykdomą mokslinį tyrimą. Šiuo atveju Komitetas laikinai sustabdo jau pradėtą vykdyti mokslinį tyrimą iki kol peržiūrės priimtą nutarimą.